

Маріупольський державний університет

ПРОГРОМАДСЬКИЙ ВЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ У ВИКЛИКАХ СЬОГОДЕННЯ

**Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної
конференції**

Київ - 2025

Прогромадський вектор університетської освіти у викликах сьогодення: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, 24 квітня 2025 року / за заг. ред. О.А.Голюк. Маріуполь: МДУ, 2025. 401 с.

Редакційна колегія:

Блашкова О.М., кандидат педагогічних наук, в.о. завідувача кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Голюк О.А., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Грошовенко О.П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Деснова І.С., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практичної психології Маріупольського державного університету

Задорожна-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки та освіти, декан психолого-педагогічного факультету Маріупольського державного університету

Крутій К.Л., доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Мірошніченко В.М., доктор наук з фізичного виховання та спорту, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Поповська О.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти Маріупольського державного університету

Присяжнюк Л.А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Хаджинова І.В., старший викладач кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 16 травня 2025 року)

Статті публікуються в авторській редакції

психолога; невиконання профілактичних програм, що є критично важливими у попередженні булінгу, тривожності та інших деструктивних проявів.

Серед шляхів вирішення проблеми можна виділити: перегляд нормативів навантаження; впровадження структурованого графіку роботи психолога у межах шкільного розкладу; підвищення поінформованості адміністрації щодо ролі психолога; розширення психологічної служби за рахунок асистентів або волонтерів.

Узагальнюючи, слід зазначити: дефіцит часу – це системна проблема, яка потребує змін у нормативній базі та освітньому менеджменті. Забезпечення належного часу на професійну діяльність є запорукою ефективного психологічного супроводу учнів в умовах сучасної школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 22 травня 2018 р. № 509 «Про затвердження Положення про психологічну службу у системі освіти України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18>

2. Національний стандарт України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

3. Українська асоціація психологів. Етичний кодекс психолога. URL: <https://upa.org.ua/etichnij-kodeks>

4. Інститут модернізації змісту освіти. Нормативно-правова база психологічної служби. URL: <https://imzo.gov.ua/>

Грошовенко О.П.,

к. пед. наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та освіти,
Маріупольський державний університет

ЕКОЛОГІЧНИЙ КВЕСТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДІЯЛЬНІСНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Сучасний етап розвитку освіти характеризується пошуком ефективних педагогічних технологій, спрямованих на активізацію навчально-пізнавальної діяльності учнів та формування ключових компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в умовах сталого розвитку суспільства. Особливої актуальності набуває екологічна освіта молодших школярів, оскільки саме в цьому віці закладаються основи екологічної культури, формується відповідальне ставлення до довкілля та усвідомлення власної ролі у збереженні природних ресурсів.

Діяльнісний підхід є одним із провідних принципів сучасної початкової освіти, що передбачає активну участь учнів у процесі пізнання, самостійне здобуття знань та формування практичних умінь через виконання різноманітних навчальних завдань [3]. В контексті екологічної освіти, діяльнісний підхід сприяє не лише засвоєнню теоретичних знань про довкілля, але й формуванню

практичних навичок природоохоронної діяльності, розвитку екологічного мислення та ціннісних орієнтацій.

Існує безліч цікавих та ефективних інструментів діяльнісного навчання [2]. Одним із перспективних інструментів діяльнісного навчання молодших школярів в екологічній освіті є *екологічний квест*. Квест-технологія, заснована на ігровій формі навчання, передбачає послідовне виконання учнями завдань, об'єднаних спільним сюжетом та метою, що стимулює їхню пізнавальну активність, ініціативність та самостійність у пошуку рішень. Екологічний квест, спрямований на розв'язання екологічних проблем або дослідження об'єктів довкілля, має значний педагогічний потенціал для формування екологічної компетентності молодших школярів.

Діяльнісний підхід в освіті ґрунтується на положеннях психологічної теорії діяльності, яка розглядає навчання як активний процес взаємодії суб'єкта з навколишнім світом, спрямований на розв'язання навчальних завдань. Основними принципами діяльнісного навчання є: принцип діяльності, принцип неперервності, принцип цілісності, принцип мінімакса, принцип психологічної комфортності, принцип варіативності, принцип творчості, тощо. Екологічний квест органічно поєднується з принципами діяльнісного навчання, оскільки:

- активізує діяльність учнів (передбачає активну участь школярів у розв'язанні проблемних ситуацій, пошуку інформації, виконанні практичних завдань);

- забезпечує мотивацію (ігрова форма квесту, елементи змагання та досягнення мети стимулюють пізнавальний інтерес та внутрішню мотивацію учнів до навчання);

- сприяє самостійності (учні самостійно планують свою діяльність, приймають рішення та несуть відповідальність за їх виконання);

- розвиває співпрацю (виконання квест-завдань часто передбачає роботу в команді, що сприяє розвитку комунікативних навичок та вміння співпрацювати);

- забезпечує практичну спрямованість (екологічні квести часто включають практичні завдання, пов'язані з дослідженням довкілля, розв'язанням екологічних проблем або природоохоронною діяльністю).

Екологічний квест, як правило, включає наступні структурні компоненти:

1. Сценарій (сюжет): визначає загальну тему квесту, мету, завдання та послідовність етапів. Сюжет може бути пов'язаний з казковими персонажами, екологічними проблемами конкретної місцевості або дослідницькою діяльністю.

2. Завдання (станції): кожен етап квесту містить конкретне завдання, яке учні повинні виконати для отримання ключа (підказки) до наступного етапу. Завдання можуть бути різноманітними за формою та змістом: розгадування загадок, ребусів, кросвордів екологічної тематики, проведення простих дослідів, виконання практичних завдань (сортування сміття, визначення рослин, птахів), розв'язання екологічних проблемних ситуацій.

3. Підказки (ключі): інформація, яка допомагає учням перейти до наступного етапу квесту. Підказки можуть бути зашифровані у вигляді символів, кодів, фрагментів карти, фотографій тощо.

4. Ігровий простір: місце проведення квесту (класна кімната, шкільне подвір'я, парк, ліс тощо), яке організовується відповідно до сценарію та завдань.

5. Ролі учасників: учні можуть працювати індивідуально або в командах, виконуючи певні ролі (наприклад, дослідники, екологи, рятувальники природи).

6. Оцінювання: результати виконання завдань на кожному етапі можуть оцінюватися за певними критеріями (правильність, швидкість, креативність).

7. Рефлексія: після завершення квесту проводиться обговорення, під час якого учні діляться своїми враженнями, обговорюють труднощі та успіхи, узагальнюють отримані знання та досвід.

Використання екологічного квесту в початковій школі має ряд педагогічних переваг:

- підвищення мотивації до навчання: ігрова форма квесту робить процес навчання цікавим та захоплюючим, стимулює пізнавальну активність учнів;

- активізація пізнавальної діяльності: розв'язання проблемних завдань, пошук інформації та прийняття самостійних рішень сприяють розвитку пізнавальних процесів (мислення, уваги, пам'яті);

- формування практичних навичок: виконання практичних завдань екологічного спрямування (досліди, спостереження, природоохоронна діяльність) сприяє формуванню екологічної компетентності;

- розвиток соціальних навичок: робота в команді під час квесту сприяє розвитку комунікативних навичок, вміння співпрацювати, домовлятися та розподіляти ролі;

- інтеграція знань з різних предметів: екологічний квест може інтегрувати знання з природознавства, математики, української мови, образотворчого мистецтва тощо;

- формування екологічної свідомості: занурення в екологічну проблематику через сюжет квесту сприяє усвідомленню важливості збереження довкілля та формуванню відповідального ставлення до природи;

- забезпечення емоційного забарвлення навчання: переживання успіху, радість від розв'язання завдань сприяють позитивному емоційному сприйняттю навчального матеріалу.

Серед екологічних квестів, проведення яких часто практикуємо : «Врятуй ліс», «Слідами птахів», «Водні скарби», «Еко-патруль» та ін.

Екологічний квест є ефективним інструментом діяльнісного навчання молодших школярів, що поєднує ігрову форму з навчальними цілями. Його використання сприяє підвищенню мотивації до вивчення екологічних проблем, активізації пізнавальної діяльності, формуванню практичних навичок природоохоронної діяльності та розвитку екологічної компетентності учнів початкової школи. Впровадження екологічних квестів у навчальний процес

відповідає вимогам сучасних освітніх стандартів та сприяє формуванню екологічно свідомої особистості, здатної до відповідальної взаємодії з довкіллям. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на вивчення впливу екологічних квестів на довготривалість засвоєння екологічних знань та формування ціннісних орієнтацій молодших школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гра по-новому, навчання по-іншому: методичний посібник / упор. О. Рома – The LEGO Foundation. Київ, 2018. 44 с.
2. Грошовенко О. Організаційно-педагогічні умови формування здоров'язбережувальних компетентностей здобувачів початкової освіти : діяльнісний підхід . Імідж сучасного педагога. 2025. №3. С.96-101.
3. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/derzhavni-standarti>

Гудима Н.В.,

к. філол. наук, доцент,

доцент кафедри теорії та методик початкової освіти,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У КОНТЕКСТІ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ

Сьогодні перед закладами вищої освіти стоїть важливе завдання – підготувати вчителів нового покоління, спроможних втілювати основні засади Нової української школи. Такі педагоги мають стати «агентами змін» – натхненниками й провідниками сучасних педагогічних підходів, здатними ініціювати трансформації, упроваджувати інновації та впевнено конкурувати в освітньому просторі. З метою підтримки цих змін було прийнято оновлені законодавчі положення.

Міністерство освіти і науки України у співпраці з Українським інститутом розвитку освіти, освітянами, керівниками закладів освіти та фахівцями з підготовки, сертифікації й підвищення кваліфікації педагогів розробили професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». У цьому документі окреслено ключові загальні (громадянські, соціальні, культурні, лідерські та підприємницькі) та професійні компетентності, які має опанувати сучасний учитель.

Серед професійних компетентностей виокремлено й мовно-комунікативну. Згідно з професійним стандартом ця компетентність передбачає:

- вільне володіння державною мовою, що передбачає вміння комунікувати усно й письмово;
- застосовувати прийоми й методи збагачення мовлення здобувачів освіти для висловлювання ними думок, почуттів і ставлень, сприяння мовленнєвій творчості здобувачів освіти;